

SVEUČILIŠTE HERCEGOVINA
FAKULTET DRUŠTVENIH ZNANOSTI
DR. MILENKA BRKIĆA

Kraljice Mira 3
Bijakovići
88266 Međugorje
Bosna i Hercegovina

t:+387 36 65 18 28, +387 36 65 03 55 //e:fdzmb@hercegovina.edu.ba //w:hercegovina.edu.ba

SVEUČILIŠTE HERCEGOVINA
FAKULTET DRUŠTVENIH ZNANOSTI DR. MILENKA BRKIĆA

SVEUČILIŠNI STUDIJ
EKOLOGIJE I ZAŠTITE OKOLIŠA

STUDIJSKI PROGRAM
EKOLOGIJA I ZAŠTITA OKOLIŠA
II.CIKLUS

Akadska 2019/20. Godina

DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ EKOLOGIJE I ZAŠTITE OKOLIŠA

STUDIJSKI SMJER:

1. EKOLOGIJA I ZAŠTITA OKOLIŠA

1. UVOD

1.1. O studiju Ekologije i zaštite okoliša

Bosna i Hercegovina je zemlja bogata prirodnim resursima, a siromašna brigom o istim, zemlja u kojoj degradacija okoliša i kontinuirano onečišćenje traju decenijama unazad, u kojoj je nepoštivanje mjera u zaštiti okoliša svakodnevnica. Navedeno upućuje da je, u našoj zemlji, neophodna hitna promjena ponašanja prema okolišu. Mora se uspostaviti sustav kroz koji bi se uz sanaciju naslijeđenog stanja poštivale preventivne mjere u zaštiti okoliša, a sve sukladno okolinskoj legislativi i okolinskoj praksi.

Jedna od osnovnih karika, koja bi omogućila postizanje istog, je kvalitetno obrazovanje kadra iz ove oblasti. U obrazovnom sustavu Bosne i Hercegovine ekologiji i zaštiti okoliša se, do posljednje decenije, nije posvećivala posebna pozornost. Posljednja decenija je period u kojem se pokreću studiji iz ove oblasti u visokoškolskim ustanovama naše zemlje.

1.2. Stručne kompetencije

Na Fakultetu društvenih znanosti dr. Milenka Brkića, u okviru diplomskog studijskog programa Ekologija i zaštita okoliša student stječe znanja iz kolegija kemija okoliša, opća ekologija, ekologija životinja, ekologija biljaka i drugi koji pripadaju prirodnim znanostima, ali i kolegiji koji pripadaju biotehničkim i društvenim znanostima.

Navedeni interdisciplinarni pristup magistru ekologije i zaštite okoliša omogućava stjecanje znanja iz različitih disciplina uz njihovo međusobno povezivanje iz čega proističu sljedeće kompetencije:

- prepoznavanje i otkrivanje uzroka i posljedice onečišćenja okoliša,
- prepoznavanje štetne utjecaje onečišćenja na čovjeka, biljni i životinjski svijet,
- da predlaže najbolja rješenja za ublažavanje ili sanaciju nastalih onečišćenja,
- da, u cilju zaštite, predlaže mjere prevencije,
- da sudjeluje u tretmanu čvrstim otpadom,
- da sudjeluje u izradi studijskih projekata i elaborata iz oblasti zaštite okoliša.

Navedenim interdisciplinarnim pristupom studentu je omogućeno stjecanje znanja iz različitih disciplina uz njihovo međusobno povezivanje.

Priroda ovog studija je takva da je sam teorijski pristup nedovoljan, pa se u toku studija organizira terenska nastava čiji je cilj da se student upozna sa praktičnom primjenom prethodno stečenih teorijskih znanja.

Na studiju Ekologija i zaštita okoliša obrazovanje kadrova prati principe razvijenih zemalja Svijeta i zemalja Evropske unije.

Svladavanjem programa diplomskog studija Ekologije i zaštite okoliša, student stječe **kompetencije** za obavljanje posla:

- Stručnog suradnika iz oblasti zaštite okoliša u zavodima, institutima, laboratorijama, a koji je osposobljen da učestvuje u izradi elaborata, planova, lokalnih strategija održivog razvoja i zaštite okoliša,

- Kretivnog menadžera koji će u svome radu uvijek polaziti od unapređenja i ulaganja u okoliš i koji će konkurentsku sposobnost svojih organizacija izgrađivati na osnovu odnosa prema okolišu,
- Menadžera koji će izravno raditi na poslovima operativnog provođenja zaštite okoliša unutar različitih tvrtki javnih i privatnih poduzeća koja se bave prevencijom i zbrinjavanjem onečišćenja okoliša.

Plan i program diplomskog studija zaštite okoliša provodit će se sukladno europskim standardima uvođenjem ECTS-bodovnih sustava i promicanje europske suradnje. Cilj programa je da osposobi studente za poslove ne samo u različitim organizacijama koje imaju zakonske obveze zaštite okoliša, već i u jedinicama lokalne samouprave koje su izravno uključene u unapređenje života svojih stanovnika i koje moraju strateški promišljati i operativno djelovati u zaštiti i unapređenju okoliša. Uz ovladavanje znanjima i vještinama koje im nudi ovaj program diplomskog studija to će realno moći ostvariti.

2. OPĆI PODACI

2.1. Osnovno o studiju ekologije i zaštite okoliša

Diplomski studijski program ekologija i zaštita okoliša na Sveučilištu Hercegovina ima jasno definiranu svrhu i ulogu u obrazovnom sustavu, dostupnu široj javnosti. Program je koncipiran tako da prati i primjenjuje sve inovacije i uopće znanstvene spoznaje i postignuća iz oblasti obrazovanja, a također i osnovne pravce razvoja visokog obrazovanja, kao i ključne standarde Bolonjskog procesa. Na ovom Sveučilištu ekologija i zaštita okoliša je organizirana kao dvopredmetni studij, kroz tri ciklusa studiranja: preddiplomski, diplomski i doktorski studij.

2.2. Naziv studija

Diplomski studij Ekologija i zaštita okoliša

2.3. Nositelj studija

Sveučilište Hercegovina

Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića

Adresa 1: Kraljice Mira 3A Bijakovići Međugorje

Adresa 2: Kneza M. Viševića Humskog, Mostar

2.4. Jezik na kojem se izvodi studijski program

Nastava na studijskom programu Ekologije i zaštite okoliša izvodi se na hrvatskom jeziku.

2.5. Trajanje studija

Diplomski studij ekologije i zaštite okoliša organiziran je kroz četiri semestra ili dvije godine studija. Tijekom diplomskog studija student je dužan skupiti minimalno 120 ECTS bodova (što zajedno s prvim ciklusom studija nosi ukupno 300 ECTS bodova), a studij završava polaganjem diplomskog ispita. Ovaj ciklus studija ekologije i zaštite okoliša studenta priprema za samostalnu profesionalnu djelatnost ili za nastavak obrazovanja na trećem ciklusu studija (poslijediplomski ili doktorski studij).

2.6. Uvjeti upisa

Uvjet za upis na studij drugog ciklusa (diplomski/master studij) je:

- završen prvi ciklus (preddiplomski studij) ekologije i zaštite okoliša ili srodan studij.
- završen studij bilo kojeg profila u najmanje trogodišnjem ili četverogodišnjem trajanju ili ekvivalent, uz uvjete određene kroz postupak akademskog priznavanja,

Ukoliko prvi ciklus studija ekologije i zaštite okoliša nije završen na Sveučilištu Hercegovina potrebno je rješenje o akademskom priznavanju.

Na studij se mogu upisati i kandidati drugih struka, ovisno o prethodno završenom fakultetu, ali prilikom upisa dužni su pokrenuti postupak akademskog priznavanja, na temelju kojega povjerenstvo za priznavanje može upisanom studentu, odrediti polaganje diferencijalnog/ih ispita, o čemu Dekan studentu izdaje odgovarajuće rješenje. Diferencijalni ispit/i, u načelu, obuhvaća sadržaje iz temeljnih kolegija koji se izučavaju u okviru prvog ciklusa izabranog studija. Nakon što položi diferencijalne ispite, student stječe pravo polagati ispite po nastavnom planu.

Na studij se mogu upisati i studenti koji su već započeli studij na drugoj visokoškolskoj ustanovi kroz proceduru prelaska s jednog studija na drugi, uz obavezno proveden postupak akademskog priznavanja. Uvjeti za upis na studij jednaki su za državljane Bosne i Hercegovine i strane državljane.

2.7. *Stručni i akademski naziv i stupanj koji se stječe završetkom studija:*

Završetkom preddiplomskog studija ekologije i zaštite okoliša stječe se akademski naziv: **magistar/-ica ekologije i zaštite okoliša**

2.8. *lista obveznih i izbornih predmeta i broj sati potrebnih za njihovu realizaciju:*

Lista obveznih i izbornih kolegija, kao i broj sati potrebnih za njihovu realizaciju nalazi se u sljedećoj tablici.

DIPLOMSKI/MASTER STUDIJ EKOLOGIJE I ZAŠTITE OKOLIŠA							
NAZIV KOLEGIJA	P	S	V	ECTS	STATUS	NASTAVNIK	SURADNIK
I SEMESTAR							
Kemija okoliša	1	1	2	5	Obvezni		
Opća ekologija	1	1	2	5	Obvezni		
Upravljanje čvrstim otpadom	1	1	2	5	Obvezni		
Akadske vještine	1	1	2	5	Zajednički		
Izborni kolegij (student bira s liste "A1")	1	1	2	5	Izborni		
Izborni kolegij (student bira s liste "A1")	1	1	2	5	Izborni		
II SEMESTAR							
Ekologija biljaka	1	1	2	5	Obvezni		
Ekonomija zaštite okoliša	1	1	2	5	Obvezni		
Onečišćenje i zaštita tla	1	1	2	5	Obvezni		
Održivi razvoj i okoliš	1	1	2	5	Obvezni		
Tehnološki procesi i zaštita okoliša	1	1	2	5	Obvezni		
Izrada studija i projekata - praktični dio	0	0	3	5	Obvezni		
III SEMESTAR							
Metodologija znanstvenih istraživanja sa statistikom	1	1	2	5	Zajednički		
Onečišćenje i zaštita zraka	1	1	2	5	Obvezni		
Ekologija životinja	1	1	2	5	Obvezni		
Izborni kolegij (student bira s liste A2)	1	1	2	5	Izborni		
Izborni kolegij (student bira s liste A2)	1	1	2	5	Izborni		
Izborni kolegij (student bira s liste A2)	1	1	2	5	Izborni		
IV SEMESTAR							
Onečišćenje i zaštita voda	1	1	2	5	Obvezni		
Terenska nastava	0	0	3	5	Obvezni		
Diplomski/magistarski rad	0	#	0	20	Mentorstvo		
Završetkom studija student stječe ak. zvanje Magistar/-a Ekologije i zaštite okoliša							

LISTA A1 – student bira dva kolegija u prvom semestru s liste A1

NAZIV KOLEGIJA	P	S	V	ECTS	STATUS
Ekološki menadžment	1	1	2	5	Izborni
Agroekologija	1	1	2	5	Izborni
Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti	1	1	2	5	Izborni
Izborni eksterni kolegij	1	1	2	5	Izborni

LISTA B1 – student bira dva kolegija u trećem semestru s liste A2

NAZIV KOLEGIJA	P	S	V	ECTS	STATUS
Socijalna ekologija	1	1	2	5	Izborni
Urbana ekologija i prostorno planiranje	1	1	2	5	Izborni
Pravo u zaštiti prirode	1	1	2	5	Izborni
Tehnologija obrade otpadnih voda	1	1	2	5	Izborni
Monitoring životne sredine	1	1	2	5	Izborni
Gospodarenje morem i zaštita	1	1	2	5	Izborni

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića</i>
Naziv kolegija:	KEMIJA OKOLIŠA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	1. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Steći znanje o temeljnim ekološkim pojmovima. Razumjeti kemizam okoliša (tla, zraka i vode). Prepoznati promjene nastale djelovanjem ljudske aktivnosti na resurse okoliša. Znati i primjenjivati parametre kojim se umanjuje štetno djelovanje tvari na okoliš i čovjeka.
Okvirni sadržaj kolegija:	Klimatske promjene Istanjivanje ozonskog omotača Kemijske tvari i zdravlje Ekološki značaj jonizirajućeg zračenja Promjene u atmosferskom tlaku i zdravlje Trošenje minerala i stijena Biološko trošenje prirodnih resursa Svojstva i značaj produkata trošenja i transformacije struktura tvari Ekološki značaj mineralnog sastava tla Osnove za biološke, kemijske i fizičke procese obrade otpada Parametri i utjecaji štetnih tvari na čovjeka i okoliš
Temeljna literatura:	<i>Sredojević, J.,: Obrada i deponije otpada, Mašnski fakultet, Zenica, 2003.</i> <i>Herceg, N.,: Okoliš i održivi razvoj, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 2013.</i>

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića</i>
Naziv kolegija:	OPĆA EKOLOGIJA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	1. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Cilj je upoznati studente s osnovnim postavkama ekologije, odnosom ekologije prema drugim znanstvenim područjima, abiotičkim i biotičkim čimbenicima, te elementima biosfere i degradacije istih.
Okvirni sadržaj kolegija:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definicija ekologije 2. Kratki prikaz povjesnog razvoja 3. Temeljne postavke ekologije 4. Odnos ekologije prema drugim znanstvenim područjima 6. Ekološka valenca 7. Životno stanište 8. Ekološka niša 9. Abiotički i biotički čimbenici 10. Biotički sustavi (jedinka, populacija, životna zajednica, ekološki sustav, biomi, biosfera) 11. Biogeokemijski ciklusi 12. Životna područja (područja mora i oceana, područja kopnenih voda, kopnena životna područja) 13. Planet Zemlja kao ekološki sustav (ekosfera) 14. Atmosfera 15. Litosfera 16. Pedosfera 17. Hidrosfera 18. Biosfera 19. Degradacija biosfere 20. Položaj čovjeka u biosferi
Temeljna literatura:	<p>Glavač, V., 2001. Uvod u globalnu ekologiju, Zg., 210 str.</p> <p>Đikić D., (et. ol.) 2001. Ekološki leksikon, Zagreb, 357. str.</p>

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	UPRAVLJANJE ČVRSTIM OTPADOM
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	1. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Osposobljavanje studenata da prepoznaju globalne razmjere ugrožavanja okoliša sve većim količinama i vrstama otpada. Važnost gospodarenja otpadom i njegovog zbrinjavanja. Moraju shvatiti važnost uporabe, recikliranja, kompostiranja te načela smanjenja otpada te ulogu pojedinca i lokalne zajednice.
Okvirni sadržaj kolegija:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definicija krutog otpada 2. Otpad kao osnovni ekološki problem današnjice i pokazatelj stupnja razvijenosti 3. Onečišćenje okoliša uzrokovano otpadom 4. Opći, fizikalni i kemijski parametri krutog otpada 5. Osnovna pitanja uklanjanja otpada 6. Klasifikacija otpada 7. Opasni otpad 8. Utjecaj otpada na okoliš Sprječavanje i smanjenje nastajanja, obrada, recikliranje, odlaganje, vrednovanje 9. Mjere i postupci za smanjenje otpada 10. Način i organizacija skupljanja, transporta, obrade krutog otpada 11. Tehnologije i postupci obrade otpada 12. Postupci zbrinjavanja 13. biološki, kemijski, fizikalni procesi obrade čvrstog otpada 14. Uređaji i oprema za obradu otpada 15. Nove tehnologije 16. Prikupljanje sekundarnih sirovina i recikliranje 17. Odlaganje otpada na uređenim deponijama 18. Izgradnja odlagališta 19. Obrada otpada prije odloaganja 20. Utjecaj deponija na okoliš i mjere zaštite 21. Način smanjenja nastajanja otpada, uloga pojedinca i lokalne zajednice
Temeljna literatura:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Milinović Z: Otpad nije smeće, Gospodarstvo i okoliš, 2002. 2. Zakon o otpadu 3. Bilješke s predavanja i skripte

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	AKADEMSKE VJEŠTINE
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	1. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	<p>Studenti stječu određena i precizna teorijska znanja i praktičnu osposobljenost za pripremanje i izradu magistarskog rada i drugih stručnih radova. Biti će sposobni pretraživati literaturu(prikupljati podatke iz elektronskih i tiskanih izvora), kritički promišljati, razumjeti i znati se koristiti znanstvenim radovima. Moći će primjenjivati znanstveni stil pisanja, ovladati će argumentiranjem i dokazivanjem vlastitih stavova, diskusijom i interpretacijom rezultata, izvođenjem zaključaka, ispravnim strukturiranjem radova, organiziranjem rukopisa te usmenim prezentiranjem radova prema svjetskim metodološkim standardima APA sustava koji je prihvaćen u znanostima o obrazovanju. Izgraditi će osjetljivost za etiku u znanstvenom stvaralaštvu i moralno korištenje znanstvenih informacija.</p>
Okvirni sadržaj kolegija:	<p>Znanstvene informacije. Baze podataka. Struktura magistarskog rada, znanstvenog članka, znanstvene monografije. Argumentacija. Retorička konstruiranost znanstvenog diskursa. Izrada sinopsisa stručnog rada i idejnog projekta istraživanja. Operacionalizacija varijabli istraživanja. Formiranje uzoraka istraživanja. Iskazivanje rezultata istraživanja brojučano, tabelarno i statističkim mjerama. Interpretacija i diskusija rezultata istraživanja. Organizacija rukopisa magistarskog rada i ostalih stručnih radova. Izrada ekspozicija i prezentacija magistarskog rada. Katalogizacija i međunarodne standardne oznake publikacija. Objavlivanje stručnih i znanstvenih radova i njihova usmena prezentacija. Evaluacija i kategorizacija znanstvenih i stručnih radova.</p>
Temeljna literatura:	Milenko Kundačina i Veljko Bandur (2007): <i>Akademskopisanje</i> . Užice: Učiteljski fakultet.

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	EKOLOGIJA BILJAKA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	1. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	2. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Usvojiti osnovne pojmove i zakonitosti u ekologiji biljaka, upoznati djelovanje osnovnih ekoloških faktora na biljne organizme, upoznati pojmove u fitocenologiji te ekologiju najvažnijih tipova biljnih zajednica formiranih na temelju florističke klasifikacije.
Okvirni sadržaj kolegija:	Pojam i značenje poznavanja biljnog pokrova, autoekologija, ekologija stresa, abiotički čimbenici (svjetlost, voda, temperatura, klima, tlo, soli, kiselost, teški metali, led, požari) Biotički čimbenici (bolesti, herbivori, mikorize, kompeticija) Strategija preživljavanja i životni oblici biljaka Invazivne vrste, sinekologija, povijest istraživanja vegetacije i tipovi klasifikacije Dinamika sukcesije, metode u istraživanju vegetacije Uzorkovne analize (klasifikacija, indeksi raznolikosti) Kartiranje vegetacije Značaj vegetacije u ekologiji krajobraza, u bioindikaciji
Temeljna literatura:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gračanin, M. (1977). Uvod u ekologiju bilja. Školska knjiga Zagreb. 2. Mägdefrau K., Ehrendorfer F. (1984). Botanika. Sistematika, evolucija i geobotanika. Školska knjiga Zagreb. 3. Lakušić, R (1980). Ekologija biljaka. Svjetlost, Sarajevo. 4. Šegulja, Topić, 2000. Vodič za terensku nastavu iz geobotanike i ekologije.

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	EKONOMIJA ZAŠTITE OKOLIŠA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	2. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Kolegij pomaže studentima u razumijevanju dalekosežnih posljedica degradacije okoliša i resursa (suvremena pitanja od globalnog zagrijavanja, rasta stanovništva, onečišćenja zraka, energetske politike, zakonodavstva koje se odnosi na kemijsko onečišćenje i smještanje odlagališta otpada itd.), te razvija ekonomske alate potrebne za iznalaženje rješenja za probleme okoliša, kako bi održivi razvoj bio realno moguć.
Okvirni sadržaj kolegija:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uvod 2. Uloga ekonomike u upravljanju okolišem 3. Pregled modelirana tržišnog procesa 4. Modeliranje nedostataka tržišnog mehanizma 5. Ekonomski instrumenti upravljanja okolišem 6. Konkurentske prednosti organizacije kroz upravljanje okolišem 7. Menadžment i okoliš 8. Ulaganja u okoliš-projekti ulaganja 9. Rizici ulaganja u okoliš 10. Onečišćenje zraka 11. Onečišćenje voda 12. Kruti otpad i toksični materijali
Temeljna literatura:	Goodstein, E. S., <i>Ekonomika i okoliš</i> , 2003., MATE, Zagreb S. Nakić, sveučilišni udžbenik, "Osnove menadžmenta"; Fakultet društvenih znanosti dr. Milenko Brkić, Međugorje, 2014.

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	ONEČIŠĆENJE I ZAŠTITA TLA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	2. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Steći znanje o tlu kao sastavnom dijelu okoliša. Razumjeti povezanost tla i vegetacije. Prepoznati uzroke degradacije, te pratiti promjene i primjenjivati suvremene metode zaštite tla.
Okvirni sadržaj kolegija:	Tlo kao dio okoliša Kruti otpad i onečišćenje tla Odnos tla i vegetacije Gospodarsko vrednovanje tla Utjecaj čovjeka na stanje huminizacije Akumulacija teških kovina u tlu Organski onečišćivači tla Ublažavanje utjecaja acidifikacije Praćenje promjena u tlu, vegetaciji Uzroci erozije šumskih i poljodjelskih prostora Suvremene metode zaštite tla
Temeljna literatura:	<i>Martinović, J.,: Tloznanstvo u zaštiti okoliša, Pokret prijatelja prirode „Lijepa naša“, Zagreb, 1997.</i> <i>Herceg, N.,: Okoliš i održivi razvoj, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 2013.</i>

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	ODRŽIVI RAZVOJ I OKOLIŠ
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	2. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Steci znanje o opterećenju okoliša koji ima globalno-civilizacijski karakter. Razumjeti značaj racionalnog korištenja energetske izvora. Razviti vještine izrade akcionog plana i praćenje parametara koji doprinose održivom razvoju.
Okvirni sadržaj kolegija:	Održivi razvoj – izazovi civilizacije Pritisci na okoliš i održivi razvoj Energetska sigurnost i efikasnost Obnovljivi izvori energije Akcijski planovi za zaštitu okoliša Mjerenje prekograničnih vrijednosti u svrhu održivog razvoja
Temeljna literatura:	<i>Herceg, N.,: Okoliš i održivi razvoj, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 2013.</i> <i>Glavač, V., : Uvod u globalnu ekologiju, Državna uprava za zaštitu prirode i okoliša, Zagreb, 1999.</i>

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	TEHNOLOŠKI PROCESI I ZAŠTITA OKOLIŠA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	2. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Studenti se moraju upoznati sa značenjem okoliša i održivog razvoja, onečišćenje ,zagađenja te tehnikama za smanjenje onečišćenja te tehnologijama za smanjenje istoga.
Okvirni sadržaj kolegija:	<ol style="list-style-type: none"> 1.Suvremeni okolišni problemi 2.Privreda,okoliš i održivi razvoj 3.Međunarodna i nacionalna politika zaštite okoliša u funkciji održivog razvoja 4.Znanstveno –stručni pristup održivom razvoju 5.Procjena utjecaja zagađenja na okoliš 6.Prevenција zagađenja okoliša iz energetske i industrijske postrojenja 7.metode i tehnike prevencije emisija u okoliš 8.modifikacija procesa,ponovna uporaba sirovina i sredstava,supstitucija i proizvodnja korisnih nus-proizvoda 9.Ekološke tehnologije:bezotpadna,malootpadna i reciklirane tehnologije 10.Principi implementacije održivih i podobnih procesa za okoliš 11.Procjena životnog ciklusa kao osnovnog alata kod provođenja malozagađujućih tehnologija 12.Čistija proizvodnja u pojedinačnim privrednim granama 13.Projektiranje za okoliš 14.Eko-efikasnost kao odnos dobiti okolinskih opterećenja 15.Okolinski odgovorno tržište 16.Okolišno zakonodavstvo 17.Primjeri primjene čiste proizvodnje na pojedine industrijske procese 18.Projektiranje sistema za prečišćavanje i njihova kontrola 19.Zeleni inženjering
Temeljna literatura:	<p>Glavač V.,:Uvod u globalnu ekologiju,Hrvatska sveučilišna naknada,Zagreb,2001.</p> <p>Omanović,M.,:PrilogPrilog strategiji održivog razvoja u BiH.Ed.FDA,Krug 99 Sarajevo,Treaeqos biro Zenica,2000.</p> <p>Bilješke s predavanja,sve dostupne studije i skripte na ovu temu</p>

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	IZRADA STUDIJA I PROJEKATA – PRAKTIČNI DIO
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	1. godina
Semestar studiranja:	2. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	0+0+3
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	<ul style="list-style-type: none"> - Razumjevanje postupka provedbe procjene utjecaja na okoliš. - Razumjevanje osnovnih poglavlja i upoznavanje s izradom studije utjecaja na okoliš. - Uočavanje i definiranje ekoloških problema te njihovo rješavanje kroz pripremu, izradu i primjenu ekoloških projekata. - Povezivanje teoretskog znanja s praktičnim rješavanjem ekoloških problema.
Okvirni sadržaj kolegija:	<ol style="list-style-type: none"> 1.Vrste procjena utjecaja na okoliš 2.Pravni okvir PUO 3.Koraci u postupku procjene 4.Određivanje sadržaja studije utjecaja na okoliš 5.Predviđanje utjecaja i njegovo vrednovanje,utvrđivanje mjera zaštite,priprema i ocjena studije utjecaja na okoliš 6.Identifikacija utjecaja 7.Studija polaznog osnova,predviđanje utjecaja 8.Evaluacija značenja utjecaja 9.Mjere ublažavanja 10.Sačinjavanje izvješća 11.Uključivanje javnosti u postupak procjene utjecaja na okoliš 12.Prednosti i nedostaci sudjelovanja javnosti,zahtjevi za učinkovitim sudjelovanjem u procjeni 13.Prezentacija procjene utjecaja 14.Djelovanje nakon procjene,praćenje,nadzor,ocjena 15.Formulacija projekta 16.Stupnjevi pripreme projekta 17.Definicija ciljeva,aktivnosti,rizika,rezultata 18.Vrednovanje projekta,ekonomski,tehnički,financijska izdržljivost,doprinos zaštiti okoliša 19.Natječajni postupak,postupak ugovaranja projekta 20. Implementacija projekta-monitoring napredka provedbe projekta 21.Završetak projekta i procjena uspješnosti 22.Upoznavanje sa primjenom ekoloških projekata izrađenih po kriterijima europskih i globalnih fondacija za okoliš 23.Izrada koncepta rješenja za hipotetski ekološki problem
Temeljna literatura:	Primjeri iz prakse dostupni na predavanjima

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	METODOLOGIJA ZNANSTVENIH ISTRAŽIVANJA SA STATISTIKOM
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	2. godina
Semestar studiranja:	3. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	<p>Da se studenti uvedu u teoriju pedagoškog saznanja, u logičke forme pedagoškog mišljenja i u teoriju pedagoškog istraživanja. Da se osposobe za samostalno određivanje epistemoloških postavki konkretnog istraživanja na osnovu kojih će umjeti da izrade projekat istraživanja, istraživačke instrumente, izvedu istraživanje, obrade i interpretiraju dobijene podatke i napišu izvještaj istraživanja.</p>
Okvirni sadržaj kolegija:	<p>Mogućnosti i granice istraživanja u društvenim znanostima i paradigme istraživanja Kvantitativna i kvalitativna istraživanja Faze procesa istraživanja Izbor i definisanje problema istraživanja Definicija pojmova i pojmovna analiza Postavljanje hipoteza Identifikacija i klasifikacija varijabli Operacionalizacija varijabli Određivanje nacrtu istraživanja Određivanje i definisanje populacije i uzorka istraživanja Metode prikupljanja podataka Parametrijski statistički postupci Neparametrijski statistički postupci Faktorska analiza Interpretacija rezultata i izvještaj o istraživanju</p>
Temeljna literatura:	<i>Vujević, Miroslav (2008). Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti. Zagreb: Informator.</i>

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	ONEČIŠĆENJE I ZAŠTITA ZRAKA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	2. godina
Semestar studiranja:	3. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Steci znanje o izvorima onečišćenja zraka. Prepoznati izvore,te posljedice onečišćenja zraka biljnoga i životinjskoga svijeta. Znati tehnološke mogućnosti smanjenja onečišćenja i očuvanja zdravog okoliša.
Okvirni sadržaj kolegija:	<p>Uzročnici onečišćenja zraka Istanjivanje ozonskog omotača Aerozagađenje prometom Taložni prah – nulto stanje Aerozagađenje i biljni i životinjski svijet Aerozagađenje i zdravlje Metan staklenički plin Radioaktivno zračenje kao onečišćivač zračnog omotača Tehnologije za pročišćavanje otpadnih plinova Metode mjerenja koncentracije aeropolutanata i određivanje njihove emisije iz proizvodnih procesa u atmosferu.</p>
Temeljna literatura:	<p><i>Sredojević, J.,: Obrada i deponije otpada, Mašnski fakultet, Zenica, 2003.</i> <i>Herceg, N.,: Okoliš i održivi razvoj, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 2013.</i></p>

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	EKOLOGIJA ŽIVOTINJA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	2. godina
Semestar studiranja:	3. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Ovaj kolegij za cilj ima omogućiti studentima stjecanje znanja, vještina i sposobnosti koje su im potrebne za promatranje, analizu i interpretiranje činjenica vezanih uz ekologiju životinja i ekoloških sustava te korištenje tih informacija u cilju zaštite.
Okvirni sadržaj kolegija:	<p>Abiotički čimbenici važni za životinje, temperatura, ekologija, termoregulacija</p> <p>Biotički odnosi – simbioza (ekološko značenje), teritorijalnost i kompeticija, teorija srodstvenog prepoznavanja (odabira), altruizam i razvoj socijalnih zajednica, parazitizam i mutacijizam</p> <p>Migracije – uzroci, ekološko značenje migracija, ekološki zahtjevi pred jedinkom i populacijom</p> <p>Predatorstvo – teorija optimalne prehrane</p> <p>Stabilnost zajednica – tipovi stabilnosti, predvidljivost, zajednice varijabilnih okoliša</p> <p>Hrandibene mreže i stabilnost, raznolikost i stabilnost</p> <p>Ekologija voda na kopnu (razlika slatkovodnih ekosustava od kopnenih)</p> <p>Podzemna staništa – ekstremni okoliš</p> <p>Ekotoni i problem fragmentacije staništa</p> <p>Ekologija životinja u zatočeništvu (zaštita vrsta, problemi držanja, uzgoja i reintrodukcije)</p>
Temeljna literatura:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Smith R.L., Smith T.M., 2000: Elements of Ecology. Benjamin/Cummings Science Publishing. 2. Krohne D.T.: General ecology, 1998: Wadsworth Publishing Company 3. Kerovec, M. Ekologija kopnenih voda, 1998: Mala ekološka biblioteka, knjiga 3. Hrvatsko ekološko društvo Zagreb.

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	ONEČIŠĆENJE I ZAŠTITA VODA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	2. godina
Semestar studiranja:	4. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	1+1+2
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	<p>Studenti moraju shvatiti važnost vode za život svih živih bića na zemlji. Također se moraju upoznati sa vrstama onečišćenja i zagađenja kako mora tako i kopnenih voda. Moraju upoznati tehnike i načine pročišćavanja kao i načinima smanjenja onečišćenja i kontrole i zaštite voda.</p>
Okvirni sadržaj kolegija:	<ol style="list-style-type: none"> 1.Voda na zemlji 2.Fizikalna i kemijska obilježja te podjela slatkih voda 3.Stajačice,tekućice,podzemne vode 4.Vrste onečišćenja kopnenih voda 5.Organska onečišćenja i posljedice 6.Biološke metode određivanja kakvoće vode 7.Kriteriji za određivanje kakvoće vode 8.Klasifikacija voda 9.Klasifikacija morske vode 10.Glavni oblici onečišćenja 11.Elementi sadržani u prirodnim vodama 12.Anorganski zagađivači 13.Organski onečišćivači 14.Eutrofikacija 15.Sastojci komunalnih otpadnih voda 16.Industrijske otpadne vode 17.Važnost očuvanja kakvoće voda 18.Postupci samopročišćavanja voda 19.Biokemijski postupci 20.Upravljanje kakvoćom voda 21.Izrada planova i programa zaštite voda
Temeljna literatura:	<p>Tuhtar D., Zagađenje zraka i vode,Svjetlost OOUR,Zavod za udžbenike i nastavna sredstva,Sarajevo,1984. Skripte sa predavanja,publikacije,studije iz ovog područja</p>

Fakultet:	<i>Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića(FDZMB)</i>
Naziv kolegija:	TERENSKA NASTAVA
Studijski program:	Ekologija i zaštita okoliša
Ciklus studija:	2. ciklus
Godina studiranja:	2. godina
Semestar studiranja:	4. semestar
Bodovna vrijednost kolegija:	5 ECTS
Broj sati u semestru:	0+0+3
Opće i posebne kompetencije/Ishodi učenja:	Terenskim nastavnim procesom primjenjuju se i praktično provjeravaju teoretska znanja na terenu. Cilj je studente osposobiti da kompariraju vizualne pojave i procese te to transformiraju sa usvojenim teoretskim znanjem, vrše praktična istraživanja uz primjenu terenskih sredstava i pomagala.
Okvirni sadržaj kolegija:	<p>1. Upoznavanje sa terenskim radom</p> <p>2. Izrada plana i programa terenske nastave</p> <p>3. Određivanje vremena realizacije</p> <p>4. Maršuta i lokacija</p> <p>5. Učesnici terenske nastave</p> <p>6. Donošenje kratkog programskog sadržaja: Ciljevi Oblici nastavnog rada Nastavne metode Sadržaj rada Nastavna sredstva i pomagala Zadatci i očekivani rezultati Priprava za terenski rad</p> <p>7. svladavanje vještina uzorkovanja</p> <p>8. Sistematizacija rezultata</p> <p>10. vođenje terenskog dnevnika</p> <p>11. Prezentacija rezultata</p> <p>Ovisno o broju studenata nastava će se izvesti u nekom od zaštićenih područja u BiH</p> <p>Prijedlog je park prirode Hutovo blato</p> <p>Vidjet će se raznolikost biljnog i životinjskog svijeta, brojnost ptica koje će se promatrati, bilježiti vrste i staništa. Također će se obratiti pozornost na raznolikost biljnog svijeta (fotografiranje). Identificirat će se i negativni utjecaji na park (režim voda, blizina poljoprivrednog zemljišta, pesticidi, odlaganje otpada) Lovočuarske službe, lov, krivolov, ribolov</p> <p>Način financiranja, status parka, program razvoja, studije utjecaja</p>
Temeljna literatura:	<p>1. Dalmatin M., Drašković N., Đug S., Zaštićena područja bosne i Hercegovine, ekološka udruga Lijepa naša, Čapljina, 2008.</p> <p>Dostupna literatura o zaštićenim područjima, publikacije, ključevi za određivanje životinjskog i biljnog svijeta</p>

**Osnovne informacije o kolegijima s liste izbornih kolegija nalaze se na www.hercegovina.edu.ba/hr/ekologija-i-zastita-okolisa-izborni

Vrijednovanje rada studenta i formiranje ocjene:

- od 91 do 100 bodova – ocjena **IZVRSTAN (5) – A**
- od 81 do 90 bodova – ocjena **VRLO DOBAR (4) – B**
- od 71 do 80 bodova – ocjena **DOBAR (3) – C**
- od 55 do 70 bodova, ocjena **DOVOLJAN (2) – D**
- od 0 do 54 boda, ocjena **NEDOVOLJAN (1) - F**

1. bodovna vrijednost svakog predmeta i završnog rada iskazana u ECTS bodovima;

Bodovna vrijednost svakog kolegija i završnog rada iskazana je u koloni pet (5) u gornjoj tablici.

2. uvjeti za prelazak s drugih studijskih programa u okviru istih ili srodnih područja studija;

Prelazak na studij s drugih studija ili za nastavak ranije započelih studija odobrava se rješenjem dekana. Prelazak ili nastavak studija se obavlja na način, što student podnosi zahtjev za prelazak ili nastavak studija, kojeg uz konzultaciju s odgovarajućom katedrom odobrava prodekan za nastavu. Ukoliko je student na prethodnom studiju polagao određene ispite, može, uz zahtjev za prelazak, ili naknadno, dostaviti i uvjerenje-potvrdu o položenim ispitima sa zahtjevom za priznavanje ispita. Zahtjev za priznavanje ranije položenih ispita razmatra prodekan za nastavu uz konzultaciju s odgovarajućom katedrom, uzimajući u obzir, kod pojedinih struka i diferencijalne ispite, te utvrđuje prijedlog za priznavanje ispita i studentu određuje razliku ispita koju treba polagati. Na temelju prijedloga, kojega utvrdi prodekan za nastavu, dekan donosi odgovarajuće rješenje.

3. način izbora predmeta iz drugih studijskih programa – izborni eksterni kolegij;

Student bira kolegije po vlastitom izboru, s tim da izbor treba biti iz odgovarajućeg semestra studija odgojnih, humanističkih ili društvenih znanosti. Izborni kolegiji se upisuju zajedno s obveznim kolegijima na početku semestra.

4. uvjete upisa u sljedeći semestar ili tromjesečje, odnosno sljedeću godinu studija te način završetka studija;

Student nesmetano, bez zastoja prelazi iz semestra u semestar, odnosno iz godine u godinu. Ponavljanja godine ili semestra nema. Student praktično upisuje kolegije i bodove, a ne semestre. U jednom semestru student u načelu može upisati najviše 30 bodova, a izrazito uspješnim studentima može se odobriti upis i do 42 boda. Izrazito uspješnim studentom smatra se student koji je položio sve ispite u odslušanim godinama i ostvario prosjek ocjena najmanje 4,00. Jednako tako student koji nije u semestru ostvario 30 bodova, u sljedećem odgovarajućem (zimski, ljetnji) semestru ponovno upisuje nepoložene kolegije i iz sljedećeg odgovarajućeg semestra dopisuje broj bodova, najviše do 30. Studij se završava polaganjem svih ispita predviđenih nastavnim planom i izradom i javnom obranom diplomskog rada.

5. način izvođenja studija i način provjere znanja za svaki predmet i

Nastava se izvodi kao redovita nastava, turnusna i nastava na daljinu. U praksi će biti primijenjena sva tri vida nastave, ovisno o broju studenata i njihovom interesu.

6. druga pitanja od značaja za izvođenje studijskog programa.

Usklađivanje studijskog programa s organizacijom rada i dostignućima znanosti i umjetnosti ne smatra se novim studijskim programom.

Studijski program je u svim svojim elementima

- suvremen i primjeren mogućnostima i interesima studenata, te potrebama poslodavca,

- *Sveučilište Hercegovina, Fakultet društvenih znanosti Milenka Brkića, u skladu sa zahtjevima Bolonjske deklaracije, otvoren je za realizaciju ideje otvorenosti studija i studentske pokretljivosti unutar Bosne i Hercegovine i u širem obrazovnom prostoru.*

- Znatno usporediv sa srodnim programima na referentnim visokoškolskim ustanovama,
- za studijski program interes su pokazali prvenstveno djelatnost odgoja i obrazovanja, javni sektor u cjelini i značajan dio gospodarstva.
- studij je otvoren prema pokretljivosti studenata.
- *Studijski program **ekologije i zaštite okoliša** je usmjeren na studenta, koji integrira temeljne znanosti, izvrsno obrazovanje, stručne standarde i etička načela te priprema studente za sve izazove što ih postavlja suvremena znanost; među načinima za realizaciju ove ideje svakako posebno mjesto pripada zahtjevu da se studijska organizacija uskladi s preporukama Bolonjske deklaracije i i tzv. Lisabonske konvencije.*